

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

Віктор БРЕХУНЕНКО

25.03. 2024 р.

**Фаховий висновок щодо належності
назв населених пунктів Зеленодольської міської територіальної громади
Дніпропетровської області села Велика Костромка та села Мала Костромка
до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

українофобія – дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації, асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру;

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі, назви населених пунктів, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російської імперії, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російською імперією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури),

працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів; які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури); назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

Предмет експертизи: відповідність назв населених пунктів Зеленодольської міської територіальної громади Дніпропетровської області: села Велика Костромка та села Мала Костромка вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон).

Село Велика Костромка засноване в другій половині XVIII століття як військове поселення **Костромське** (Історія міст і сіл УРСР (в 26 томах). – Дніпропетровська область. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії АН УРСР, 1969. – С. 139).

Саме на таку первісну назву цього населеного пункту – **Костромське** – вказують документальні матеріали з фондів Державного архіву Херсонської області (ДАХО):

– Указы Херсонского губернского правления и казенной палаты, рапорты губернского землемера о размежевании земель казенных земельных дач сел Вшивого и **Костромского**. Планы земельных дач. Сведения о наличии населения в селах (22.12.1828 – 04.09.1830) (ДАХО. Ф. 14. Оп. 1 спр. 1945);

– Расписание казенным селениям, входящим в состав волостей по Херсонской губернии. Февраля 23 дня 1829 года (ДАХО. Ф. 14. Оп. 1. Спр. 1299) (серед населених пунктів вказане «**Костромское**» Кам'янської волості Херсонської губернії);

– Дело о похищении пономарем Журавским из **Костромской** церкви 30 руб (08.05 – 23.09.1831) (ДАХО. Ф. 207. Оп. 1. Спр. 1807);

– Метрическая книга Покровского молитвенного дома с. **Костромского** для записи родившихся, вступивших в брак и умерших (01.01. – декабрь 1821) (ДАХО. Ф. 207. Оп. 1. Спр. 1407);

– Исповедные списки Покровской церкви селения **Костромского** (1830) (ДАХО. Ф. 207. Оп. 1. Спр. 1785).

Виникнення військового поселення *Костромського* було пов'язано також і з розбудовою Чорноморського флоту, до будівництва якого вербували майстрів з Тульської та Костромської губернії. Зокрема, про це йдеться в листі одного із організаторів Чорноморського флоту, очільника Чорноморського адміралтейського правління (1792-1799) та першого морського міністра Російської імперії М. Мордвінова до російського державного та військового діяча, адмірала (з 1798 р.) Г. Кушелева: «Для произведения работ на трех стапелях в Херсонском Адмиралтействе состоящих, и для окончания оных в 12 месяцев нужны будут вольнонаемные мастеровые. Вольнонаемные мастеровые нанимались прежде в губерниях Тульской, Костромской и прочих прикосновенных оным. Число сих простиралось во время войны до 3000 человек, платили им от 9 до 15 рублей на месяц» (Архив графов Мордвиновых. – Том 2. – СПб., 1901. – С. 655).

А одним із напрямків діяльності вознесенського губернатора Платона Зубова було оселення на землях довіреної йому губернії відставних солдатів, економічних селян, розкольників та інших з Костромської губернії.

З огляду на викладене вище, похідні від назви *Костромське* **назви населених пунктів Зеленодольської міської територіальної громади Дніпропетровської області – Велика Костромка та Мала Костромка – відповідно до підпункту «є» пункту 4 частини першої статті 2 Закону, належать до символіки російської імперської політики.**

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БАЧИНСЬКА Олена Анатоліївна

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

НАУМОВ Сергій Олександрович

РУБЛЬОВ Олександр Сергійович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович

СОКИРКО Олексій Григорович